

# Unge danskere klar til grundlovsændring

**Der er markante holdningskløfter mellem unge og ældre, når det gælder synet på demokratiet, viser ny vælgerundersøgelse – De ældre ser islamiske fundamentalister som den største trussel mod demokratiet – De unge er mere bekymrede over politisk passivitet og ligegyldighed – Et flertal af danskere under 30 går ind for stemmepligt ved folketingsvalg**

## MM | Business as usual

Danskerne holdninger til demokratiet, i pct.

**Spærregården på 2 procent skal afskaffes, således at alle partier, der opnår, hvad der svarer til et mandat, bliver repræsenteret i Folketinget**



**Valgretsaldern skal sænkes fra de nuværende 18 år til 15 år**



**Der skal være en maksimumsgården på, hvor mange valgperioder man kan være medlem af Folketinget**



**Monarkiet skal afskaffes og erstattes af en demokratisk valgt præsident**



**Mange flere spørgsmål burde afgøres ved, at de bliver sendt til folkeafstemning**



**Alt i alt har det danske demokrati det godt**



Helt uenig
  Uenig
  Hverken enig eller uenig
  Enig
  Helt enig
  Ved ikke

**Figur 1:** Det danske demokrati kører fint. Så hvorfor lave om på det, spørger danskerne.

Kilde: Zapera for Ugebrevet Mandag Morgen

SKULLE DANMARK HAVE en ny grundlov i morgen, burde den ifølge unge danskere se helt anderledes ud. Det skulle f.eks. være muligt for befolkningen at få et spørgsmål sat til folkeafstemning ved at samle nok underskrifter ind, ligesom der skulle være stemmepligt til folketingsvalg.

Det viser Ugebrevets analyse af den demokratiske kultur i Danmark anno 2007. Til grund for analysen ligger bl.a. en omfattende internetbaseret undersøgelse af danskernes syn på demokratiet og dets fjender, som analyseinstituttet Zapera har foretaget for Ugebrevet blandt 1.008 danske vælgere i dagene 1.-7. maj.

Et klart flertal af danskerne mener, at det danske demokrati anno 2007 har det godt. Men undersøgelsen demonstrerer punkt for punkt, hvordan der er skabt et markant gab mellem unges og ældres holdninger til demokratiet – og de trusler, der omgiver det: Mens op mod seks ud af ti danskere over 50 år peger på “islamiske fundamentalister” som den største trussel mod demokratiet, er det kun en lille fjerdedel af de unge under 30. De mener, at den største fare består i, at folk “holder op med at interessere sig for politik”.

At danske vælgere under 30 år springer ud som engagerede, næsten aktivistisk tænkende demokrater, går stik imod det billede af den egocentrerede og selvfede “generation *fucked-up*”, som gennem flere år har været en jævnlig gæst i mediernes overskrifter. Og det modsiges umiddelbart af de unges svigtende deltagelse i det formelle politiske liv.

Men faktisk tyder alt på, at de unge både er mere nysgerrige og mere forandringsparate end danskerne i almindelighed, når det hand-

ler om udvikling og fremtidssikring af det danske demokrati. Og resultaterne kommer ikke fuldstændig bag på eksperter i politik og ungdomskultur.

“De unge er en meget mere sammensat gruppe, end vi ofte gør dem til. Det er rigtigt, at de er underrepræsenteret i de politiske partier. Men selvom de måske nok tager afstand til formel politik, tager de ikke afstand til fællesskaber. De bakker op om, at der skal være nogle generelle værdier og nogle fælles mål i et samfund. De er dog også meget bevidste om, at de ikke engagerer sig nok i det traditionelle, repræsentative demokrati, og at dette kræver noget mere. På den måde er de måske bekymrede på egne vegne,” siger forskningsleder ved Center for Ungdomsforskning, Jens Christian Nielsen.

Han hæfter sig ved, at et flertal af de unge ønsker stemmepligt ved valg og folkeafstemninger. “De unge har faktisk et meget godt blik for, at de nogle gange har nogle interesser eller vaner, som står i modsætning til fællesskabets interesser. Derfor er de også tilbøjelige til at tro på nytten af foranstaltninger, som tvinger dem til at tjene fællesskabets interesser,” siger Jens Christian Nielsen.

Johannes Andersen, lektor ved Aalborg Universitet og ekspert i unges forhold til det politiske liv, kalder Ugebrevets undersøgelse “tankevækkende”:

“Vi har at gøre med en generation, som ikke finder politik særlig vigtig, og som ikke er særligt aktiv i partier og græsrodsbevægelser. Derfor er det ikke mindst tankevækkende, at de unge peger på manglende engagement som den største trussel mod demokratiet. Men vi

ved fra undersøgelser, at de unge elsker at tale om politik og demokrati. De vil altså gerne *være med* i demokratiet,” siger Johannes Andersen til Ugebrevet.

Ser man på den samlede undersøgelse af vælgernes syn på demokratiet, beskriver den ikke alene danskerne som glødende demokrater – men også som glødende tilhængere af demokratiet, sådan som det ser ud i Danmark. Flertallet mener således ikke, at der er behov for at udvide eller udvikle demokratiet og de demokratiske institutioner. Se figur 1.

Holdningerne er udtryk for de gamle visdomsord *“If it ain't broke, don't fix it”*, vurderer historiker og professor ved CBS, Uffe Østergaard.

“Disse tal tyder på, at det står forbløffende godt til med det danske demokrati. Men de viser også, at der er en vældig konservatisme i forhold til de demokratiske rettigheder. Noget af det vanskeligste for en politiker at samle flertal for er at ændre Grundloven. Det er paradoksalt – for stikker man folk teksten, vil de sige, at det i hvert fald ikke er den grundlov, de går ind for at bevare. Grundloven er der altså en vældig tillid til – indtil man bliver klar over, hvad der står i den. Men det er Grundloven som funktion og ikke som tekst, danskerne forholder sig til. Den er der stor opslutning til, og det skal der åbenbart ikke pilles ved,” siger Uffe Østergaard.

### Dovne demokrater

Samlet set tegner undersøgelsen billedet af en befolkning, som i store træk er enige om, at demokratiet har det godt. Faktisk er det mindre end hver tiende dansker, der er decideret uenig i den diagnose. Men de unge under 30 står relativt alene med deres demokratiske aktivisme. Danskerne under ét kan man med en vis ret kalde for “dovne demokrater”:

- **DIREKTE DEMOKRATI, NEJ TAK.** Selvom flere folkeafstemninger ofte fremhæves som en forlængelse af demokratiet – i form af den direkte demokratiske holdningstilkendegivelse – er det ikke en ide, der lokker danskerne. Kun blandt De Radikales og Dansk Folkepartis vælgere er der flertal for flere folkeafstemninger. Så enten gider danskerne ikke at rende til stemmelokalerne i tide og utide – eller også er det “udtryk for modenhed”, siger Uffe Østergaard: “Folkeafstemninger er i hvert fald ikke nogen voldsomt god måde at afklare kom-

plekse problemstillinger på. Måske har de fleste danskere bare indset det.”

- **HOLD PÅ FORMERNE.** Danskernes konservative indstilling til demokratets nuværende former går igen, når man beder dem forholde sig til spærregrænsen for at komme i Folketinget. To ud af tre danskere går ind for at bevare den nuværende grænse på 2 pct. Kun 16 pct. ønsker at afskaffe den helt. På samme måde er hele ni ud af ti danskere imod at sænke valgets alderen fra 18 til 15 år. Kongehuset vil danskerne heller ikke af med. Kun ca. hver tiende ønsker at erstatte monarkiet med en demokratisk valgt præsident. Det største republikanske mindretal finder man sjovt nok hos Dansk Folkeparti, hvor hver femte vælger vil fyre dronning Margrethe.
- **TRUSLERNE KOMMER UDEFRA.** Selvom man ikke ligefrem kan anklage danskerne for at gamble med det danske demokrati, betyder det ikke, at demokratiet ikke har fjender. Islamiske fundamentalister er ifølge danskerne den største trussel mod demokratiet. Hernæst kommer forrykkelsen af beslutninger fra Danmark til EU. Begge dele kunne få en til at tro, at det er globaliseringen, danskerne frygter mest. Men det er i givet fald ikke den økonomiske globalisering. Den anser kun 2 pct. af danskerne for en trussel. Se figur 2. Kun hver tredje dansker peger på ekstremismen fra højre- og venstrefløjen som en demokratisk udfordring. “Muslimerne er i den grad blevet koblet sammen med terrortruslen. Det er dér, ekstremismen ligger i dag. Den almindelige politiske ekstremisme er for nedadgående. Det skyldes bl.a., at Dansk Folkeparti har opsuget muligheden for, at det yderste højre kan komme på banen. Og i Enhedslisten er de som regel også pæne mennesker,” siger Johannes Andersen.

### Generationskløfter

Det er netop i spørgsmålet om demokratets trusler, at de unge adskiller sig markant fra danskerne i almindelighed – og fra dem over 50 i særdeleshed. Se figur 3.

“Det er tydeligt, at de unge har en helt anden opfattelse af muslimer end de ældre. Og når de unge tilsyneladende er en smule bedre til at differentiere, skyldes det formentlig, at de har haft en relativt intens omgang med muslimer i

### Dovenskab eller modenhed?

Danskerne ønsker ikke flere folkeafstemninger.

#### MM | Demokratiets fjender

Hvad er de største trusler mod det danske demokrati? I pct.

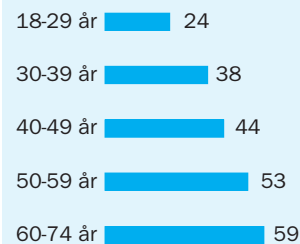


Figur 2: Muslimer og EU er demokratiets værste fjender.

Note: Hver respondent har fået mulighed for at pege på to mulige trusler.  
Kilde: Zaperla for Ugebrevet Mandag Morgen.

#### MM | Et aldersspørgsmål?

Procentandel, der peger på "islamiske fundamentalister" som en af demokratiets største trusler.



Figur 3: Frygten for islamiske fundamentalister stiger kraftigt med alderen.

Kilde: Zaperla for Ugebrevet Mandag Morgen.

## MM | Seks opskrifter på grundlovstalen

Det er aldrig ligegyldigt, hvilke emner partilederne kaster sig over i deres grundlovstaler. Talerne bliver som oftest refereret i mediernes – og hvis de vil gøre sig håb om at fange deres vælgergruppers interesse, skal de vælge deres tema med omhu. Et godt bud er at vælge nogle temaer, der får tilhørerne til at bide negle og sidde ekstra fast i sædet. Det kunne f.eks. være ved at tale om de ting, der truer demokratiet på en grundlovsdag i 2007.

Bryder man resultaterne ned på partivalg, rummer Ugebrevets undersøgelse opskriften på, hvad de enkelte partiledere med fordel kan gøre til hovedtemaet i deres grundlovstale, hvis de virkelig ønsker at binde deres tilhørere til stolen.

### Anders Fogh Rasmussen

Vælgeropbakningen til landets største parti har tilsyneladende svigtet efter Ny Alliances indtræden på den politiske scene. Iagttagere taler om, at det værdifællesskab med Dansk Folkeparti, som Claus Hjort Frederiksen næsten højstent erklærede i efteråret, er en af årsagerne til, at V-opbakningen nu siver. Men måske havde han helt ret. I hvert fald er det kun i Dansk Folkeparti og Venstres vælgerkorps, at islamiske fundamentalister klart ses som den største trussel mod det danske demokrati. Når Fogh i sin tale er færdig med at give muslimerne en rystetur, vil han få mest vælgeropmærksomhed, hvis han vender sig mod den politiske venstre- og højreekstremisme. Det vurderer mange i Venstres bagland nemlig som den næststørste trussel. Han kan med større sandsynlighed styre uden om de svageste grupper i samfundet. Kun 15 pct. af Venstre-vælgere ser social ulighed som en trussel mod demokratiet.

### Pia Kjærsgaard

Pia Kjærsgaards opgave er krystalklar: Vælg det sikre kort og giv muslimerne en ordentlig tur. Hele otte ud af ti DF-vælgere ser islamiske fundamentalister som det danske demokratis fjende nummer 1. Hvis Pia Kjærsgaard skulle ønske sig lidt adspredelse i sin tale, skal hun gå kritisk til EU. 52 pct. af hendes vælgere ser det som en af de to største trusler, at flere og flere beslutninger går fra Christiansborg til Bruxelles. Til gengæld er de ikke bekymrede for, at befolkningen mister interessen for politik.

### Villy Søvndal

SFs formand kan overraskende nok score point ved at lægge ud med en lovprisning af kongehuset. To ud af tre SF-vælgere er nemlig varme

tilhængere af monarkiet. Når det gælder bekymringer, er befolkningens dalende interesse for politik ifølge SF-vælgere den værste trussel mod demokratiet. Den næstværste trussel er, at befolkningen mister fornemmelsen for, hvordan de svageste samfundsgupper har det – så det skal Villy også tale om. Han kan gå let hen over den økonomiske globalisering: Den er uden betydning for demokratiet, mener SF-vælgere.

### Marianne Jelved

Mens hver fjerde SF-vælger minder om, at islamiske fundamentalister faktisk er en trussel, man er nødt til at bekymre sig om, er denne kategori røget helt ud af registeret hos de radikale vælgere. Kun hver tiende radikale peger på fundamentalisterne som en af de to største trusler for det danske demokrati. Og målingen er vel at mærke foretaget, før Ny Alliance var inde i billedet. Mere end hver anden R-vælger ser ligesom SFerne på befolkningens svigtende politiske interesse som et ildevarslende tegn for demokratiets fremtid. Hver fjerde radikale mener i øvrigt, at politikernes mange løfter – som ikke kan holdes – udgør en af de største trusler for demokratiet.

### Bendt Bendtsen

Når det handler om den danske grundlov, er de mest konservativt indstillede vælgere logisk nok De Konservatives. At K-vælgere vil bevare de demokratiske former og ikke lave noget om, gennemsyner i det hele taget besvarelsene. Som den eneste vælgergruppe peger de konservative desuden på, at den største trussel er den politiske ekstremisme. Også Bendtsen kan med fordel lufte bekymring for islam, men næsten lige så mange konservative mener, at han skal bekymre sig om den fortsatte interesse for politik i samfundet.

### Helle Thorning-Schmidt

Blandt socialdemokraterne er det et gammelt spørgsmål, der bliver udpeget som største trussel mod demokratiet: EU. Helle Thorning bør dog heller ikke forsømme at tale om lighed og sammenhængskraft. Det delte Danmark kan virkelig sætte de socialdemokratiske sind i brand. Sammen med, naturligvis, islamiske fundamentalister.

## ..... Vælgerappel

### Mandag Morgen giver et bud på morgendagens politiske grundlovstaler.

deres skolegang. Det betyder, at de har en højere grad af praktisk tolerance – og i det hele taget er i stand til at se, at muslimer og muslimer ikke er det samme,” siger Johannes Andersen.

De unges eksperimenterende, nærmest nytænkende forhold til demokratiet finder han på alle måder positivt. “De er meget nysgerrige, og de vil tilsyneladende gerne afprøve mulighederne med demokratiet,” siger han.

Det giver sig bl.a. udslag i, at et flertal af de unge ønsker at udvide de demokratiske rettigheder og f.eks. gøre det muligt for borgerne at bære en sag uden om Christiansborg og sende

den til folkeafstemning, hvis de samler underskrifter nok. Det støtter 51 pct. af de unge mellem 18-29 år, mens synspunktet møder modstand på alle øvrige alderstrin.

Samme nøglefordeling kan man se, når det gælder tilslutning til stemmepligt. Se figur 4. Blandt dem over 50 ønsker et klart flertal at beholde princippet om frivillighed, mens der blandt de unge er et relativt flertal for det modsatte. Og mens 79 pct. af danskerne over 60 år ønsker at bevare den nuværende spærregrense på 2 pct., er der kun 48 pct. af de unge, der bækker den op.

“At de unge ikke er så konservativt indstille-

de i forhold til udviklingen af demokratiet, skal formentlig ses i lyset af, at de endnu ikke er så 'indarbejdede' i den måde, vi plejer at gøre tingene på. Men det her viser da, at de er interesserede. Det er de ellers tit blevet anklaget for ikke at være," siger Uffe Østergaard.

Den anklage vil Johannes Andersen ikke skrive under på. Men ligefrem kalde dem for demokratiske aktivister vil han nu heller ikke.

"Generelt kan man sige, at de unges forhold til politik er præget af en umiddelbar nysgerrighed. De har en klar fornemmelse af, at demokrati og det politiske spil er noget, de gerne vil være med til. De ved ikke så meget om det. Men de er især optaget af, hvordan de politiske ledere agerer. Og så er det under valgkampen, at de finder ud af, hvem de skal stemme på. Det betyder samlet set, at deres tilgang til politik er oplevelsesorienteret; dvs. at de især er optaget af det, der lige falder i øjnene," siger Johannes Andersen.

Sammenligner man den nuværende ungdomsgeneration med de to foregående, 68'er-generationen og 80'er-generationen, er der store forskelle, mener han: "68'er-generationen er den mest politisk interesserede, mest aktive og mest venstreorienterede generation, der nogensinde har været. For dem var politik et afgørende element i deres identitet. Den generation, der voksede op i nykonservatismens 80'ere, fokuserede mere på økonomi og individualisering – og det gør den til den mest højreorienterede generation, vi nogensinde har haft. Dét, der karakteriserer den nuværende generation, er, at den er interesseret i politiske spørgsmål, men politik er ikke en del af deres identitet – og de har ikke noget fast politisk ståsted," siger Johannes Andersen.

Hverken han og Jens Christian Nielsen ser det som entydigt positivt, at de unge ikke har mere faste politiske ståsteder. Mens Johannes Andersen peger på, at det gør dem mere modtagelige over for manipulation og spin, advarer Jens Christian Nielsen om, at engagement og faste politiske ståsteder i stadig højere grad afhænger af uddannelse:

## MM | Ret og pligt

Alle danske statsborgere skal have pligt til at stemme ved folketingsvalg og folkeafstemninger, i pct.

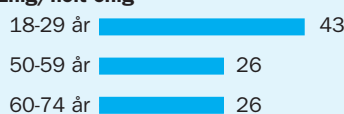
### Helt uenig/uenig



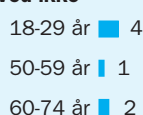
### Hverken enig eller uenig



### Enig/helt enig



### Ved ikke



**Figur 4:** De unge er mere klar til nye demokratiske eventyr.

Kilde: Zaper for Ugebrevet Mandag Morgen.

## Nye faresignaler

**Uddannelse afgør, om man er til at manipulere.**

"I politisk sammenhæng ser vi for øjeblikket nogle markante uddannelsesmæssige skillelinjer hos de unge. Det politiske engagement finder man efterhånden kun hos dem, der befinder sig på – eller på vej til – de højere videregående uddannelser. Man finder dem f.eks. ikke på de tekniske skoler. Og det mener jeg er et faresignal i demokratisk sammenhæng," siger han.

Poul Anders Pedersen | pap@mm.dk